

Прикордонна безпека України (адміністративно-деліктне забезпечення)

Монографія є комплексним дослідженням адміністративно-деліктного механізму забезпечення прикордонної безпеки в Українській державі, в якому розкрито поняття і сутність прикордонної безпеки держави та особливості методології її дослідження. Визначено систему і надано адміністративно-правову характеристику адміністративних правопорушень (деліктів), що посягають на прикордонну безпеку держави, та адміністративні стягнення, які накладаються за їх вчинення.

Здійснено системний аналіз нормативно-правових актів, що вміщують у собі положення в частині виявлення, припинення та документування адміністративних правопорушень (деліктів) у цій сфері, проаналізовано сучасний стан публічного адміністрування протидією адміністративним правопорушенням (деліктам) проти прикордонної безпеки, адміністративно-юрисдикційні повноваження Державної прикордонної служби України, а також визначено шляхи удосконалення адміністративно-деліктного механізму забезпечення прикордонної безпеки в Україні.

Видання розраховане на науковців, викладачів, курсантів, слухачів і студентів закладів вищої освіти, а також на правників міграційної та прикордонної служб та усіх, хто цікавиться проблемами міжнародної міграції.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПРИКОРДОННА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	8
1.1. Поняття та значення прикордонної безпеки держави	8
1.2. Методологічні засади дослідження прикордонної безпеки держави	22
1.3. Нормативно-правове забезпечення прикордонної безпеки в Україні	39
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ (ДЕЛІКТИ) ПРОТИ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	51
2.1. Поняття, система та класифікація адміністративних правопорушень (деліктів) проти прикордонної безпеки України	51
2.2. Юридичний склад адміністративних правопорушень (деліктів) проти прикордонної безпеки України.....	69
2.3. Адміністративні стягнення за вчинення правопорушень (деліктів) проти прикордонної безпеки України.....	95
РОЗДІЛ 3. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ (ДЕЛІКТАМ) ПРОТИ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	108
3.1. Напрямки публічного адміністрування протидії правопорушенням (деліктам) проти прикордонної безпеки України.	108
3.2. Адміністративно-деліктна діяльність Державної прикордонної служби України	120
3.3. Проблеми та шляхи удосконалення адміністративно-деліктного механізму забезпечення прикордонної безпеки в Україні	131
ВИСНОВКИ	147
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	155

ВСТУП

Важливою складовою зміцнення суверенітету української держави є забезпечення недоторканності її кордону, створення надійної системи захисту прикордонної безпеки на рубежах нашої країни. Кордон є першоосновою правопорядку будь-якої держави, адже без існування чітко окреслених і нормативно врегульованих меж свого суверенітету держава, як основний суб'єкт забезпечення правопорядку, не спроможна визначити територію, де діятимуть установлені нею правові норми й уповноважені органи охорони правопорядку.

Практика показує, що більшість загроз національним інтересам України формуються та мають передумови до зародження саме в межах прикордонних територій держави. Національні інтереси у прикордонній сфері потребують консолідації зусиль державних інституцій щодо обмеження економічних і соціально-політичних чинників протиправної діяльності, опрацювання системи засобів правового, спеціального та іншого характеру для ефективного забезпечення правопорядку в прикордонній сфері, для захисту життєво важливих інтересів держави від протиправних посягань.

За таких умов, на сьогодні Україна, по-перше, конче потребує належної реалізації важливого для держави геополітичного завдання щодо забезпечення стійкості загальнодержавної системи захисту державного кордону, зокрема через імплементацію європейських стандартів прикордонної безпеки, що проголошено у Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни».

По-друге, потребує виважених правових рішень проблеми, що назріли у прикордонній сфері та пов'язані із станом захищеності особистості, суспільства та держави в прикордонному просторі в умовах військової агресії проти України, яка призвела до значного збільшення вчинення адміністративних правопорушень (деліктів) проти прикордонної безпеки України.

По-третє, надважливим напрямком реформування прикордонної сфери є створення ефективного адміністративно-деліктного механізму забезпечення безпекових аспектів діяльності у прикордонному просторі України. При цьому, першоосновою варто розглядати вирішення завдань своєчасної побудови прикордонних правовідносин між суб'єктами прикордонної діяльності на основі дотримання прав, свобод і законних інтересів людини при їх перебуванні у контрольованих прикордонних районах, а також слідування через державний кордон України.

По-четверте, складною продовжує перебувати деліктологічна ситуація в українському прикордонні, про що свідчить динаміка виявлених органами Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужба) адміністративних правопорушень (деліктів), які посягають на прикордонну безпеку України. Так, якщо у 2020 р. прикордонниками виявлено 11 тис. правопорушень (деліктів), передбачених статтями 185-10, 202, 203-1, 204-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а у 2021 р. – 11,7 тис., то у 2022 р. аналогічних адміністративних правопорушень (деліктів) вже більше ніж 13,5 тис. випадків. Статистика цих діянь за 8 місяців 2023 р. вже майже зрівнялася з даними 2020 р. і становить 10,1 тис. виявлених адміністративних правопорушень (деліктів). Це при тому, що на кордоні з державою-окупантом з 2022 р. майже повністю припинилися переміщення осіб.

По-п'яте, сьогоднішня практика застосування відомчих нормативно-правових актів, які врегульовують адміністративно-деліктну діяльність органів Держприкордонслужби, засвідчує про необхідність правового удосконалення й адаптації до сучасних реалій і систематизації.

Протиправна діяльність у прикордонному просторі України залишається однією із проблем, що значно актуалізувалася в умовах сучасної суспільно-політичної ситуації у державі – широкомасштабного військового вторгнення держави-агресора на територію суверенної та незалежної України. За таких умов проблема забезпечення правопорядку у прикордонній сфері вимагає вжиття дієвих правозастосовних заходів впливу, зокрема спрямованих на виявлення адміністративних правопорушень (деліктів) проти прикордонної безпеки України, їх припинення

та притягнення винних осіб до передбаченої законом відповідальності.

Окремі аспекти зазначеної проблеми в різні роки розглядалися в незначній кількості наукових статей чи розділів монографій таких українських дослідників, як: Н. П. Бортник, О. Б. Ганьба, Н. П. Демчик, В. Л. Зьолка, О. В. Ільченко, Р. А. Калюжний, В. І. Курило, І. П. Кушнір, Р. М. Ляшук, А. Ф. Мота, О. А. Музика-Стефанчук, В. С. Нікіфоренко, С. А. Петреченко, В. В. Половніков, В. О. Хома, О. М. Царенко та деякі інші.

На дисертаційному рівні низка аспектів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень (деліктів) у прикордонній сфері розглянуто в працях Л. В. Серватюк «Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Державної прикордонної служби України» (2008 р.), Б. М. Марченка «Адміністративна діяльність Державної прикордонної служби України» (2009 р.), Т. А. Франчук «Адміністративно-юрисдикційні провадження в діяльності Державної прикордонної служби України» (2022 р.) та небагатьох інших.

Різним аспектам проблем адміністративної деліктології на загальнотеоретичному, праксіологічному та інших рівнях присвячували свої праці Т. В. Аверочкіна, В. Б. Авер'янов, Н. О. Армаш, Ю. П. Битяк, В. В. Галунько, Т. О. Гуржій, С. Л. Дембіцька, Є. В. Додін, О. Я. Заярний, В. К. Колпаков, Т. О. Коломoeць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Т. П. Мінка, В. Я. Настюк, О. І. Остапенко, О. О. Панова, О. В. Панасюк, В. С. Петков, В. І. Олефір, С. Г. Стеценко, В. В. Чумак, І. М. Шопіна, Є. В. Шульга та інші.

Відаючи належне проведеним науковим напрацюванням зазначених дослідників, варто відзначити, що проблеми правового регулювання теоретичних і практичних засад адміністративно-деліктного механізму забезпечення прикордонної безпеки держави залишаються невирішеними чи недостатньо розробленими. Також, після підписання та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014 р.), нашою державою взято на себе зобов'язання щодо запровадження ефективної та превентивної політики щодо боротьби з правопорушеннями на державному кордоні, у тому числі нерегулярною

міграцією, торгівлею людьми, незаконним переправлення осіб через державний кордон, тощо (стаття 16).

Теоретичною основою роботи є праці та результати наукових досліджень фахівців з теорії держави і права, кримінології, адміністративного, кримінального та інших галузей права, військових наук і державного управління. Під час роботи над монографією широко використовувались матеріали науково-практичних конференцій, публікації в журналах, інших наукових виданнях, а також електронні ресурси мережі Інтернет, що дає змогу комплексно дослідити адміністративно-деліктний механізм забезпечення прикордонної безпеки і України.

Автори висловлюють щиру вдячність за всебічну підтримку та допомогу в підготовці до видання цієї монографії своїм близьким і рідним, науково-педагогічному складу ВНЗ «Національна академія управління» та рецензентам: професору К. І. Белякову, професору А. Ф. Моті та професорці О. Ю. Синявській.

[Перейти на сайт](#) →